

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta

2065/08.00.00.00/2025

KHALL 25.02.2025 § 58

Valmistelija

Kunnanjohtaja Erno Heikkinen, 044 777 3344,
erno.heikkinen@suomussalmi.fi

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta valtakunnalliseksi liikennejärjestelmäsuunnitelmaksi vuosille 2026–2037 sekä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukaisesta ympäristöselostuksesta (SOVA-laki). Lausunnot pyydetään 5.3.2025 mennessä.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12 -suunnitelma) on strateginen suunnitelma Suomen liikennejärjestelmän kehittämisestä 12 vuodeksi. Suunnitelma on laadittu liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukaisesti. Kunkin hallituskauden alussa valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma tarkistetaan ja sovitetaan yhteen julkisen talouden suunnitelman kanssa. Liikennejärjestelmäsuunnitelmasta tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukainen ympäristöarviointi (SOVA-laki).

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen perustuu maanteistä ja liikennejärjestelmästä annettuun lakiin. Suunnitelmassa käsitellään kaikki liikennemuodot, henkilö- ja tavaraliikenne, liikenneverkot, palvelut ja liikennejärjestelmän tukitoimet. Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa vuosille 2026–2037 yhteistyössä suunnitelman kannalta keskeisten ministeriöiden, viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Suunnitelmasta tehdään valtioneuvoston päätös, joka annetaan eduskunnalle selontekona.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma luo yhtenäisen tilannekuvan liikennejärjestelmän kehittämistarpeista ja ratkaisusta ja kokoaa yhteen valtion ja kuntien toimenpiteet liikennejärjestelmän kehittämiseksi. Suunnitelmassa esitetään liikennejärjestelmän nykytilaa ja toimintaympäristön muutoksia koskeva arvio, visio liikennejärjestelmän kehittämisestä vuoteen 2050, valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteet ja niitä tarkentavat strategiset linjaukset, alueelliset painotukset sekä toimenpiteet toimenpideohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan sisältyy valtion rahoitusohjelma. Vuosien 2026–2029 osalta suunnitelmaluonnos valmistellaan julkisen talouden suunnitelman asettamaan taloudelliseen raamiin, kuten laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä edellyttää.

Suunnitelmaluonnoksesta on laadittu viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Ympäristöarvioinnin lisäksi on arvioitu, miten suunnitelmaluonnos vastaa suunnitelmalle asetettuihin tavoitteisiin. Vaikutusten arviointi on tärkeä osa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelua. Sen tavoitteena on edistää tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa.

Lausuntokierroksella saatu palaute huomioidaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ja ympäristöselostuksen viimeistelyssä, ennen päätöksentekoa. Lopullinen Liikenne 12 -suunnitelma annetaan eduskuntaan syysistuntokauden 2025 aikana. Suunnitelma julkaistaan

valtioneuvoston julkaisuarkistossa ja ympäristöselostus liikenne- ja viestintäministeriön julkaisusarjassa.

Liite

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2026–2037
Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusarviointi:
Ympäristöselostus
Rahoitusohjelma

Kunnanjohtajan esitys

Kunnanhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon: ”Suomussalmen kunta yhtyy Itä-Suomen maakuntaliittojen ja Kainuun liiton lausuntoihin.

Suomussalmen kunta toteaa, että suunnitelmaluonnoksessa on useita myönteisiä painotuksia, kuten pohjoismaisen liikenneyhteistyön merkityksen korostaminen. Nämä ovat tärkeitä sisällyttäen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan myös sen jatkovalmistelussa.

Kolmen tunnin saavutettavuustavoite ja lentoliikenteen jatkuvuuden varmistaminen Liikenne 12 -suunnitelmassa on välttämätöntä elinkeinoelämän kilpailukyvyille, investoinneille, kansainväliselle matkailulle ja alueen elinvoimalle. Suunnitelmasta tulee jättää pois kirjaukset uuden lentoasemaverkoston muodostamisesta tarpeettomana. Hallitusohjelman mukaisesti valtion on säilytettävä Finavian nykyinen lentoasemaverkosto, johon kuuluvat muun muassa Joensuun, Kajaanin, Jyväskylän, Kokkola-Pietarsaaren ja Kemi-Tornion lentoasemat.

Valtion ostopalveluina järjestettävä lentoliikenne on tarpeen toistaiseksi, jotta Kajaanin lentoaseman vaikutusalueella olevat yritykset voivat jatkaa toimintaansa ja saavutettavuus pääkaupunkiseudulle turvataan. Kajaanin lentoaseman vaikutusalueella olevien, lentoliikenteestä riippuvaisten yritysten liikevaihto on 1,7 miljardia euroa. Saavutettavuus on eritoten kansainvälisen matkailun ehdoton toimintaedellytys. Esimerkiksi Kainuussa vierailee vuosittain yli 860 000 matkailijaa ympäri vuoden. Suomussalmen matkailua kehitetään jatkuvasti, ja Kainuussa matkailuinvestointien näkymät ovat merkittävät: vuosille 2026–2030 suunnitellut investoinnit ovat noin 1,1 miljardia euroa. Kuntien ja valtion saama verokertymä näistä yrityksistä on moninkertainen lentoliikenteen ostopalvelun kustannuksiin verrattuna. Lentoliikenne on elintärkeää myös muiden toimialojen yrityksille. Suomen kansantalouden etu on, että lentoja Kajaaniin jatketaan valtion ostopalveluna, kunnes markkinaehtoisuus saavutetaan.

Geopoliittiset muutokset korostavat Itämeren laivayhteyksien lisäksi myös pohjoisten yhteyksien merkitystä: Ruotsiin ja Norjaan johtavat tie- ja ratayhteydet sekä Pohjanlahden ylittävät yhteydet. On hyvä, että Liikenne 12 -suunnitelmaluonnoksessa nämä yhteydet on tunnistettu ja valtio selvittää raideleveyden muutosta erityisesti Pohjois-Suomessa sotilaallisen liikkuvuuden ja teollisuuden tarpeiden näkökulmasta. Suomussalmen kunta pitää tärkeänä, että suunnitelman päivityksen yhteydessä huomioidaan vuonna 2024 valmistunut Pohjoisen liikennestrategia.

Vaikka itäraja on suljettuna kansallisen turvallisuuden vuoksi, tämä ei saa johtaa Itä-Suomen liikenneverkon kehittämisen laiminlyöntiin. Itärajan maakunnilla on keskeinen rooli Suomen huoltovarmuudessa, maanpuolustuksessa ja rajaturvallisuudessa. Suomen ja suomalaisten kannalta välttämätöntä infrastruktuuria ovat kaikki tiet, radat, vesiväylät ja lentoasemat itärajalle asti – eivät vain länsirannikon ja valtatie 4 väliset väylät.

Suomussalmen kunta pitää välttämättömänä, että valtio kantaa vastuun omistamastaan väyläverkosta ja sen kehittämisestä. Liikenne 12 -suunnitelmaluonnoksen ehdotukset valtion väyläverkon hankkeiden

yhteisrahoituksesta kuntien ja muiden toimijoiden kanssa tulisi jättää pois suunnitelmasta. Kainuun maakunnan kaltaisella alueella valtion infrastruktuurin kustannusten siirtäminen kunnille ei ole perusteltua ja voi asettaa kunnat eriarvoiseen asemaan.

Perusväylänpidon rahoitus on välttämätöntä elinkeinoelämälle ja arjen liikkumiselle. Liikenne 12 -suunnitelman rahoituksen kohdentamisessa on liikennemäärän lisäksi huomioitava raaka-ainekuljetukset, raskaan liikenteen tonnit ja kuljetusten kansantaloudellinen lisäarvo. Valtio on vastuussa raskaan liikenteen kestävien käyttövoimien jakeluinfran toteuttamisesta myös alueilla, joissa se ei markkinaehtoisesti toteudu.

Digitaalisten palvelujen on oltava kaikkien hyödynnettävissä asuin- ja työpaikasta riippumatta. Olemassa olevat viestintäverkot eivät riitä takaamaan alueiden kilpailukykyä ja kasvua. Digitalisaation menestyksen perusta on laadukkaat ja kattavat viestintäverkot. Huonosti toimivat yhteydet aiheuttavat ongelmia erityisesti raja- ja haja-asutusalueilla.

Suomussalmen kunta esittää, että Liikenne 12 -suunnitelman toteutusvuosien aikana toteutetaan seuraavat kehittämishankkeet:

- Kajaanin lentoaseman toiminnallisuuden kehittäminen
- Valtatien 5 parantaminen ja kehittäminen paitsi etelän myös pohjoisen suuntaan
- Savon radan parantaminen ja kehittäminen sekä henkilöliikenteen palvelutason kehittäminen ja vuorotarjonnan turvaaminen koko yhteysväliillä Helsinki-Kainuu
- Ratayhteyden kehittäminen Kontiomäeltä pohjoiseen (ml. Kontiomäki-Pesiökylä-radon sähköistäminen)”

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Toimeksi Tiedoksi

Kunnanjohtaja
Lausuntopalvelu.fi